

TORRALBA, Francesc. *Els mestres de la sospita. Marx, Nietzsche, Freud.* Barcelona: Ed. Fragmenta, 2007.

Molt s'ha escrit sobre els anomenats filòsofs de la sospita, des que Paul Ricoeur va utilitzar per primera vegada aquesta expressió en un article titulat "*La psicoanàlisi i el moviment de la cultura contemporània*", publicat el 1965. D'aleshores ençà, diverses han estat les lectures i interpretacions d'aquesta triada.

L'aportació que realitza l'autor del llibre, Francesc Torralba, es concreta en el diàleg que estableix amb l'obra dels mestres de la sospita: Marx, Nietzsche i Freud, a partir del seu posicionament cristià.

Es tracta d'un text breu, d'unes 155 pàgines, amb un llenguatge entenedor per al gran públic, però no exempt de rigor, la qual cosa per si mateixa és ja un mèrit a què ens té acostumats l'autor d'aquest volum. Parlar de filosofia, reflexionar sobre els fonaments teològics i adreçar-se a un públic no especialitzat suposa un acte pedagògic necessari i molt meritori que posa de manifest que és possible superar la dicotomia rigor/divulgació duent a la societat uns continguts que, sense aquesta tasca, estarien monopolitzats per unes elits.

Francesc Torralba inicia el text abordant la importància que ha tingut per a la filosofia el concepte de "sospita". Des del seu pas fundacional, el camí del mite al logos, la filosofia s'ha anat constituint com a activitat crítica i els grans mestres de la sospita i de la denúncia -Marx, Nietzsche i Freud- han reforçat aquesta dimensió. El triple desemmascarament que ofereixen aquests autors posa en dubte els ideals il·lustrats de la racionalitat humana, de la recerca de la felicitat i de la recerca de la veritat.

Malgrat les grans diferències que les separen, les filosofies de Marx,

Nietzsche i Freud mostren les carencies de la noció de subjecte, que havia estat el punt de partida sobre el qual -partint del model del *cogito cartesià*- havia elaborat la filosofia moderna. Aquests autors han assenyalat que, més enllà de la noció clàssica de subjecte, s'hi amaguen uns elements condicionants, la qual cosa permet *sospitar* la fal·làcia que representa modelar una filosofia o una interpretació sobre aquesta noció, i sobre la també *sospitosa* noció de consciència. D'aquesta manera, el subjecte no és constitutiu de si mateix, sinó que és expressió de condicionants històrics, socials, morals i psíquics

L'autor, de forma valenta i amb meticulositat, destria les qüestions fonamentals amb què dialogarà, i s'hi encara, d'aquesta manera fa realitat la hipòtesi inicial del llibre que es basa a introduir els pensadors rellevants com a "*hostes inquietants*". De Marx, s'enfronta a aquestes preguntes: I si l'home fos pura matèria en moviment? I si la història fos una lluita de classes? I si la religió fos l'opi del poble?. De Nietzsche, aborda: I si Déu hagués mort? I si tot tornés una i altra vegada? I si la misericòrdia fos una debilitat? I, finalment, intenta donar resposta a tres qüestions bàsiques en el pensament freudià: I si l'home fos un doll de pulsions? I si la religió fos una pura repressió? I si el Déu pare fos una projecció de la consciència infantil? D'aquesta manera queda palesa la interpel·lació que fa l'autor a les sospites concretes de cada membre del triumvirat.

Precisament d'aquest volum destacaria dos aspectes rellevants: la seva claredat didàctica en l'exposició dels models i la seva estructura; vull dir que la forma que pren l'assaig

---

esdevé model intel·lectual per aconseguir incorporar diferents aportacions crítiques al nostre pensament. No som, òbviament, davant d'un manual sobre l'obra dels tres insignes pensadors que van contribuir a posar en dubte l'antropocentrisme propi de la modernitat, però això no és demèrit del llibre ja que no és aquest el seu objectiu.

En resum, podríem dir que el professor Torralba realitza un exercici de sospita sobre les pròpies sospites exposades per Marx, Freud i Nietzsche amb referència a la religió. En aquest sentit, trobo coherent i valent que l'autor no amagui mai el seu posicionament intel·lectual.

Al capítol VII, anomenat Nota final, l'ateisme de Déu, conclou que *"l'atenta escolta dels mestres de la sospita no ens deixa indiferents... La crítica de la religió de Marx, Nietzsche i Freud toca de ple el cor del creient, i el porta a reconfigurar la seva idea de Déu i la relació que hi estableix en la seva interioritat"*.

L'assaig es completa amb una quinzena de llibres breument comentats, dada que reforça la voluntat didàctica de l'escriptor.

L'estudi finalitza amb els "contrapunts" de tres grans intel·lectuals del nostre país: Norbert Bilbeny, catedràtic d'Ètica de la UB; Francisco Fernández Buey, catedràtic d'Ètica de la UPF, i Andrés Sánchez Pascual, professor de Filosofia de la UB, que aporten a la vegada una visió complementària i crítica al text del doctor en Filosofia i en Teologia de la URL, Francesc Torralba, centrada respectivament en Freud, Marx i Nietzsche, i queda un cop més palesa la importància del diàleg i la controvèrsia intel·lectual per tal de confeccionar un pensament ric.

El llibre està publicat per Fragmenta, una nova editorial (2007) que neix amb la vocació d'editar treballs especialitzats en el món de les religions, sempre des d'una perspectiva oberta, rigorosa i independent. Fragmenta Editorial pretén acostar el públic lector a les grans obres de la literatura religiosa i espiritual de la humanitat, i posar-li a l'abast els estudis més solvents en el camp de les religions. I no hi ha cap dubte que aquest assaig s'ajusta a aquestes pretensions.

Montserrat Alguacil